

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 61. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700593362864/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

Tiden mellem det 18de og 23de Aar bliver i Reglen kaldt en lykkelig Alder, og det er muligt, at man har Ret; men jeg finder, at den tillige er en meget uklar Tid, endog mere uklar og famlende end den nærmest forangaende. I det 15de til 18de Aar kan man vistnok ogsaa være dunkelt paavirket og bevæget; men det synes mig alligevel, at en Dreng i den Alder, naar han ellers er sund, er mere solid og paalidelig, fordi han hovedsagelig drages imod et enkelt, begrændset Formaal og er under uvilkaarlig Paavirkning af Autoritet. Saa er man pludselig forandret. Man har med Anstrengelse naaet en Tinde; Folk see op eller antages at see op til En; noget Vidt, Storartet ligger for En; men man kan ikke faae Udsigten til at staae fast; en Mængde Forestillinger fra den antike og den nyere Tid, som man har optaget i sig til Examensbrug, træde frem og ville anvendes paa Livet; man føler mangfoldige Attraer og Formaal, forkaster Autoriteten og søger den, og overfor de nye Fordringer, der baade med Rette og Urette stilles til En, bliver man ofte mere barnagtig end før. Med den Intelligens og Længsel efter det Usynlige, man har i den Alder, kunde man taale en spartansk Tugt i et spartansk Øieblik; men man faaer Frihedens tveæggede Sværd givet sig blottet i Haanden, og Faa komme igjennem uden at have saaret sig paa det.

For mig begyndte Rusaaret herligt; selve Rusgildet var mig en Slags Indvielse; Studenterforeningens Seniorat havde arrangeret og forestod Gildet og bevirkede allerede derved, at vi Nye kom sammen med Respect for Noget, der var ældre og dygtigere. Der omdeltes trykte Sange, forfattede i Anledning af Festen, nogle pathetiske, andre lunefulde, alle freidige. De gjorde mig Studenterstanden poetisk: vi vare dog den hvide Gudindes Søner. Tiden var stærkt bevæget i politisk Henseende, og der udbragtes paa smuk og poetisk Maade, uden (saavidt idetmindste jeg kunde skjonne) Præg af Partihensyn, Skaaler for Kongen og Forfatningen o.s.v. Jeg troer, at jeg med Hensyn til Politik og offentlige Anliggender var mere Frisk og naiv end de fleste af mine Jevnaldrende. Katastrophen paa vor Gaard

og min Faders Død var indtraffen, medens der blev kæmpet i Slesvig, og endskjøndt man af Luften indsuger visse Forestillinger, der tilhøre det Almindelige, er det dog mærkværdigt, hvor ubestemte Indtrykene kunne være, naar man ikke med egne Øine ser Begivenhederne, og naar man er beskæftiget laugt afsides fra de Kredse, hvor de med Iver diskuteres. Det er næsten en Skam at tilstaae, at jeg bedrede Seirherrene ved Philippi end Seirherren ved Isted, og jeg var ganske sikkert mere fortrolig med Harmodios og Aristogiton, med Brutus, Winkelried, Vergnaud, Camille Desmoulins o.s.v., end med Føremne for vor egen politiske Udvikling. Imellem de Cadetter, jeg omgikkes, havde jeg ikke hørt Meget og i alt Fald ikke meget Godt om den. Men idet vi nu Alle reiste os for Kongen, for Forfatningen, for Fødelandet, og raabte Hurra, kom der pludselig Liv i mine usikre Forestillinger - i mit eget Fædrelands Jord groede de hjemmelighedsfulde exotiske Planter, hvis Blade jeg havde seet opbevarede i Bøger, og jeg kom hjem med Hovedet endnu mere fuldt af Ideer end af Vin, og med et umaadeligt, tindrende Haab om, at noget Usædvanligt vilde skee, at Rolands Horn vilde blive hørt, at Holger Danske vilde reise sig under Kronborg, at Valkyrierne vilde flyve igjennem Luften og kalde os - thi noget Saadant var blevet antydet af Talerne. Og skjøndt Dagslyset kommer noget nært dæmpende ovenpaa en saadan Gildesaften, bleve de romantiske Forestillingen dog sidende fast, hvilket vel dels laa i mit Ubekjendskab med en vis Side af Virkeligheden, men ogsaa i at min Skjæbne nu engang havde stillet mig i et mindre sædvanligt Forhold. Jeg holdt af Mange, især af Valdemar, men var ikke bestemt knyttet til Nogen undtagen til min Søster, og selv denne Kjærlighed var ikke af den jævne, almindelige Art, fordi Fader med sine sølsomt gribende Ord ikke blot havde forøget den og gjort hende sacrosanct, men ogsaa bestandig syntes mig at være nær og tænke paa Bistand. Hvad jeg forøvrigt udelukkende havde for Øie: at erhverve vor Gaard og Hende, var i sig selv ikke af almindelig Art og lod sig ikke opnaae ad sædvanlig Vei, saa at der af mig selv forredes noget Usædvanligt, og hvadsomhelst der kaldte til store Anstrængelser og lovede en eventyrlig Løn, forekom mig derfor at være det Naturlige. Og nu syntes jeg pludselig at befinde mig midt i Alt det, jeg trængte til, og høre det tale, som om det havde ventet paa mig. Der var store Tanker, stor Fare og entusiastiske Kammerater. Naar der blev sagt, at Noget truede os, hvorved vor

ationale Fremtid vilde gaae tabt for evig, at Fjenderne vare ikke blot udenlands, men iblandt os, og at de sugede Blodet af vor Moders, Fødelandets, Bryst, saa greb jeg paa egen Haand ind i Historien for at finde Hjælp, og den franske Revolution med sin Velfærdscomitee, med sit Opbud *en masse*, med sin Sang, der skavde Knebelsharter paa, med sin Guillotine, der blev anvendt baade imod Førrædere og imod de Lunkne og imod Generaler, der ikke havde seiret, syntes mig det Mønster, der nøiagtig kunde efterlignes. Det var ingen Phantasi; jeg gik ikke omkring i Drømme derom, som om Skygger, der havde bevæget sig eller kunde bevæge sig paa en anden Tid og et andet Sted, men søgte at komme til Kundskab om Virkeligheden for at finde Midlerne til Virkeliggjørelse. Ved at see paa Samfundet, der bevægede sig og summede uforstaaelig omkring mig, betragtede jeg det som en uorganiseret Masse, der paa en besynderlig Maade drev om for tilfældige Stemninger, men som skulde organiseres til at tænke, føle, handle for et eneste Formaal: det heroiske. Alt, hvad der stillede sig i Veien, skulde kappes af som visne Grene. Det var latterligt, fra een Side betragtet; men det har dog en Side, hvorfra det endnu bestandig tiltaler mig. Der er i vor Cultur en Tendens til at slappe Livet ved at gjøre det tilsyneladende sikkert; man har en blid Agtelse for Andres Vel, men gaer nok saa vidt i Omsorgen for sit eget og for alle de Formaal, der kunne naaes lempelig, i Tryghed, med liden Anstrenghed og uden Fare. At leve længe, ikke at leve stærkt og fyldigt, er Opgaven, og deraf følger, at man har smaa Interesser, og det endnu mere Frastødende: at man betragter store Anliggender fra et lille, smaaligt Synspunkt, og Ungdommen, der hvert Aar tilføres Samfundet med Varme i Hjertet og med Evne til store Tanker, vænnes snart til at nyde Livet atomvis og selv døe atomvis.

Forresten mener jeg ikke, at det er nok at have hin Sands for store Ting og Drift til at handle og stride for dem, og jeg er langt fra at rose mig selv, fordi min tidlige Ungdom var fyldt med disse Forestillinger og denne Higen; thi der manglede noget Væsenligt. Det var dog, naar Alt kommer til Alt, kun en romantisk Egoisme, og jeg vilde dog i Grunden bruge det Hele til at tjene mig; jeg troede om mig selv, at jeg var saa fuldkommen, saa forudbestemt til lyksalig Storhed, at Aander i Luft, Jord og Hav maatte komme og hjælpe mig, hvis Mennesker ikke vilde, og maaskee troede jeg virkelig mere paa Aanders Bistand end paa Menneskers – jeg kan ikke længer med Tydelighed